

Голові спеціалізованої вченої ради із розгляду та захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, доктору наук з державного управління, професору декану факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин Державного університету «Житомирська політехніка» Сергієнко Ларисі Василівні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, старшого дослідника начальника наукового відділу проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України,

Помази-Пономаренко Аліни Леонідівни на дисертаційну роботу Іськіва Івана Ярославовича на тему «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дослідження.

Дисертаційне дослідження присвячене проблематиці науковому обґрунтуванню теоретичних і методичних положень та розроблення рекомендацій щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Мета дослідження дисертації детально розкривається через сформульовані завдання, які послідовно виконуються, щоб отримати чітке уявлення про теоретичні основи сучасної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Дослідження також охоплює існуючі проблеми, як практичного, так і теоретичного характеру, а також потенційні шляхи їх подолання з урахуванням сучасних загроз національній безпеці та її складових.

Тема дисертації «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, який переживає країна. Сучасна воєнна агресія проти України з боку Російської

Федерації ставить перед українською державою нові виклики та завдання, зокрема у сферах оборони, внутрішньої безпеки, інформаційної війни та економічної стабільності. Розробка та аналіз державної політики у цих сферах є критично важливими для забезпечення ефективного протистояння зовнішнім загрозам та утвердження суверенітету України.

Наукове дослідження в цьому напрямку має велике значення для розуміння та оцінки дієвості існуючих механізмів національної безпеки та розробки нових стратегічних підходів. В умовах воєнного стану, коли звичайні процедури та механізми часто потребують адаптації до швидко змінюваних умов, дослідження державної політики в контексті національної безпеки може сприяти формуванню ефективних відповідей на ці виклики, включаючи забезпечення громадянських прав і свобод, стабільності інфраструктури та соціально-економічного розвитку країни.

З огляду на це, актуальність теми дослідження, обраної І.Я. Іськів, невикликає сумнівів.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темами: «Забезпечення економічної безпеки територіальних виробничих комплексів» (державна реєстрація № 0120U103443), «Інноваційні механізми публічного управління та адміністрування» (державна реєстрація № 0121U111051). У межах цих тем дисертантом обґрунтовано методологічні положення щодо державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість і достовірність отриманих наукових результатів підтверджується опрацюванням значної кількості наукових праць за темою дослідження, нормативно-правової, а також використанням достатнього комплексу методів наукового дослідження, апробацією наукових результатів на науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях.

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 215 сторінок. Робота містить: 49 таблиць; 58 рисунка, із них 6 охоплюють 6 повних сторінок; 8 додатків, що розміщені на 15 сторінках; список використаних джерел складається із 242 позицій на 22 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 178 сторінок.

В дисертаційному дослідженні запропоновано вирішення конкретного наукового завдання, яке полягає в отриманні нових науково

обґрунтованих результатів у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» щодо формування сучасної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

В роботі запропоновано власні трактування основних структурних складових забезпечення національної безпеки та розкрито сутність державної політики щодо кожної з них, що в подальшому, допомогло б обґрунтувати теоретичні засади та сформувати узагальнюючу теоретичну модель забезпечення державної політики у сфері національної безпеки в розрізі основних структурних складових. Проаналізовано основні напрями державної політики з питань забезпечення національної безпеки України в розрізі її структурних складових. Розроблена модель системи державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України націлена через блоки визначити й охарактеризувати поетапно специфіку цього процесу.

У цілому дане дисертаційне дослідження має високий ступінь обґрунтованості наукових положень. Найбільш суттєві та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

У першому розділі «Теоретичні положення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» визначено й охарактеризовано сутність основних підходів до тлумачення поняття «національна безпека», серед яких найбільш домінуючим є підхід трактування з позиції захищеності, розвитку, стійкості й стабільності. Під час дослідження, автор, на основі ретельного дослідження ключових понять та визначення структури складових національної безпеки, сформував теоретичну основу сутності забезпечення національної безпеки з виділенням основних завдань, принципів і мети. Дисертант довів, що під національною безпекою необхідно розуміти стан захищеності країни, за якого держава в межах своїх можливостей і правильної політики спроможна забезпечувати безпечні умови існування для громадян, безперешкодно реалізовувати власні інтереси, а також підтримувати цілісність та суверенітет на усіх рівнях.

У другому розділі «Аналіз державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» за результатами проведеного аналізу визначено, що ключова проблема, яка стояла останні роки перед державною політикою забезпечення національної безпеки України, полягала в тому, як вести повномасштабну війну з країною-агресором і паралельно виконувати свої державні функції зі захисту мирного населення на території, де немає військових дій і є намагання продовжувати життя у звичайному ритмі. Автор в результаті проведеного тенденційного аналізу, сформував причинно-наслідкову модель стану впливу основних показників на уможливлення забезпечення

національної безпеки України в розрізі її основних складових. Основна увага була спрямована на ключові показники за кожною зі складових забезпечення національної безпеки.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» здобував обґрунтував в повному обсязі вагомість негативного впливу загроз на формування й реалізацію державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, визначаючи при цьому, що вони становлять ключовий об'єкт, на який спрямована активність її суб'єктів. Автор розробив механізм протидії основним загрозам державній політиці у сфері забезпечення національної безпеки України, який чітко передбачає встановлення та впорядкування негативного впливу загроз у розрізі основних складових національної безпеки із рівневим групуванням з відповідними заходами протидії стратегічного, тактичного й оперативного характеру дії.

Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечені побудовою адекватної структурно-логічної схеми дослідження, за якою кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його та професійним вирішенням здобувачем низки наукових, поставлених завдань в дослідженні, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, а пропозиції мають практичну значущість. Оформлення дисертації виконано з дотриманням чинних вимог.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

У дисертації отримано нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання – розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Безперечною новизною роботи є те, що автором удосконалено:

– технологію формування інформаційно-аналітичного підґрунтя активності суб'єктів національної безпеки України, яка, порівняно із відомими, виокремлює специфіку інформаційних ресурсів в умовах динамічності змін, що склалися в середовищі з урахуванням трансформаційних чинників впливу на роль і призначення інформації в розрізі задоволення ключових інформаційних потреб для активних дій основних суб'єктів національної безпеки України (стор. 103–114);

– механізм протидії основним загрозам державній політиці у сфері забезпечення національної безпеки України, який, на відміну від відомих,

передбачає встановлення та впорядкування негативного впливу загроз у розрізі основних складових національної безпеки з рівневим групуванням із відповідними заходами протидії стратегічного, тактичного й оперативного характеру дії (стор. 118–138);

– науково-практичний підхід до визначення напрямів розвитку державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, який, порівняно з відомими, передбачає застосування сучасного методу для встановлення вибору певного типу пристосування цієї політики з урахуванням сучасних загроз та динамічності зовнішнього середовища в руслі активних дій або використовувати стримані заходи й ресурси (підрозділи 2.1, 3.2);

– методичний підхід до функціонування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, який вирізняється від інших тим, що через застосування сучасної технології функціонального моделювання і графічного опису процесів, визначає послідовність етапів для підвищення ефективності політики держави в розрізі основних складових національної безпеки з відповідною деталізацією кожного процесу зі забезпеченням гнучкості для її основних суб'єктів (стор. 157–170).

При цьому, здобувач розвинув наступні положення:

– теоретичні засади державної політики в розрізі основних складових забезпечення національної безпеки, які, попри усталені, із врахуванням визначених складових (економічна, військова, інформаційна, енергетична, соціальна, зовнішньополітична, внутрішньополітична, екологічна, науково-технологічна), уможлиблює визначення сутнісне розуміння державної політики за кожною із представлених у загальній системі забезпечення національної (підрозділи 1.1, 1.3);

– модель системи державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, що відрізняється від діючого використання формування блоків досягнення ключових процесів із врахуванням визначених параметрів загальної Стратегії, що формує інформаційне підґрунтя для прийняття рішень стратегічного характеру уможливлення стійкості реалізації цього виду політики (підрозділ 3.3).

Достовірність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком зрозумілі по суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів. Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлені у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях та відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід розроблення рекомендацій щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць: 6 публікацій – у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей за результатами участі у міжнародних науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота І.Я. Іськів перевірена на унікальність тексту за допомогою програмного продукту Системи виявлення збігів/ідентичності/схожості Unicheck. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

5. Значення роботи для науки, практики та суспільства.

Теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації дисертації спрямовані на удосконалення формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Практичні рекомендації можуть бути корисними в діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, неурядових організацій, які є суб'єктами публічного управління у сфері забезпечення національної безпеки України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені в дисертаційній роботі, були безпосередньо використані в практичній діяльності: Департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-52/719 від 18.12.23р.), та Управлінням соціального захисту Департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради (довідка № 2603-вих-1224 від 18.12.23р.).

6. Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

На підставі розгляду дисертації, анотації, висновків можна дійти висновку про завершеність наукової роботи, виконаною І.Я. Іськівим. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладу в опублікованих наукових працях дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи значні нові науково обґрунтовані результати та практичні рекомендації, уважаємо за необхідне звернути увагу дисертанта, а також членів разової спеціалізованої вченої ради на певні дискусійні положення, щомістяться в роботі:

1. У роботі подано рис.1.1, (стор.28), який візуально характеризує основні елементи, що визначають поняття національної безпеки з наукового погляду. Робота значно б збагатилась якби автор більш детально обґрунтував кожен елемент.

2. У першому розділі рис.1.2, (стор.31), висвітлено та графічно подано алгоритм забезпечення національної безпеки через державну політику. На нашу думку, потрібно було б більш конкретно пояснити особливості застосування цього алгоритму.

3. У другому розділі (стор. 105) подано ключові трансформаційні фактори зміни ролі й призначення інформації в розрізі активності суб'єктів національної безпеки України. Проте значення та наслідки впливу трансформаційних факторів у сфері національної безпеки не були належним чином представлені в дисертаційній роботі.

4. У третьому розділі при визначенні ключових загроз за кожною складовою національної безпеки, можна було більш детально розкрити особливості механізму відбору цих загроз.

5. У дисертаційній роботі присутні незначні стилістичні та граматичні помилки, що потребують уважної вичитки й усунення.

Оцінюючи дисертаційну роботу загалом, слід зауважити, що вказані недоліки не мають принципового значення та є дискусійними.

8. Загальний висновок та оцінка дисертації.

Дисертація Іськіва Івана Ярославовича представляє собою незалежне та комплексне наукове дослідження, результати якого вирізняються науковою оригінальністю та мають важливе теоретичне та практичне значення. Представлені до захисту тези, висновки та рекомендації є надійними, а заявлена наукова новизна в роботі розгорнуто та обґрунтовано представлена. Дослідження виконано на високому рівні з практичною орієнтацією, що підтверджує наукову дозрілість автора і його вміння використовувати методологічні засади наукових досліджень. Наукові публікації, опубліковані за тематикою дисертації, адекватно та всебічно відображають ключові аспекти, висновки та рекомендації, що випливають із авторської роботи.

Актуальність обраної теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків та рекомендацій, ступінь наукової новизни, теоретична та практична значущість, стиль викладення матеріалу та оформлення рукопису дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота на тему «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України» за своїм змістом, науковою новизною і прикладною цінністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки від 31.05.2019 р. № 759), а її автор, Іськів Іван Ярославович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

начальник наукового відділу
проблем державної безпеки
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету
цивільного захисту України,
доктор наук з державного управління,
старший дослідник

Аліна ПОМАЗА-ПОНОМАРЕНКО

